

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΑΡΧΑΙΩΝ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ 2018

Στο **διδαγμένο κείμενο** τα θέματα ήταν για εμάς αναμενόμενα, για ακόμη μία φορά. Βεβαίως, το ζητούμενο είναι πώς θα αξιοποιήσει έκαστος τα δεδομένα που έχει μάθει. Αυτό ήταν κομβικό για τις απαντήσεις στις ερμηνευτικές ερωτήσεις. Δηλαδή, μπορούσαν οι μαθητές να αξιοποιήσουν δεδομένα και της 11^{ης} και της 12^{ης} και της 13^{ης} ενότητας. Εξ άλλου ας μη παραβλέπουμε ότι η πολιτεία είναι ένα ενιαίο θέμα, με διάφορες παραμέτρους.

Στο **αδίδακτο κείμενο** το θέμα δεν ήταν και τόσο αναμενόμενο. Ο Αριστοτέλης ως συγγραφέας δεν επιλέγεται, ως είθισται, και δικαιολογημένα κατ' εμέ, διότι χρησιμοποιούσε ένα διάφορο λεξιλόγιο και δομή συντακτική, με αποτέλεσμα να επιφέρει συγχύσεις. Για αυτό και αναγκάστηκαν να δώσουν τόσες λεξιλογικές παρατηρήσεις.

για παράδειγμα στην τελευταία περίοδο η αναφορική **δι' ὅπερ** προσδιορίζει την λέξη **αίτιαν**, λόγω της γενικότητας του ουδετέρου γένους στην γλώσσα μας, κ.α.

Νάτσης Δημήτρης

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

A.

Δικό μας έργο είναι, είπα εγώ, εμείς, οι ιδρυτές της πολιτείας, αρχικά να υποχρεώσουμε τους από τη φύση περισσότερο προικισμένους να επιδοθούν στο μάθημα που προηγουμένως το χαρακτηρίσαμε ως το μέγιστο, δηλαδή να αντικρύσουν το Αγαθό και να βαδίσουν εκείνο τον ανηφορικό δρόμο, και έπειτα, όταν ανέβουν και το δουν αρκετά, να μην τους επιτρέψουμε να κάνουν αυτό που τώρα επιτρέπεται.

Ποιο είναι αυτό δηλαδή;

Το να μένουν, είπα εγώ, εκεί διαρκώς, και να μη θέλουν να κατέβουν πάλι πίσω σ' εκείνους τους δεσμώτες ούτε να πάρουν μέρος στους κόπους και τιμές κοντά σ' αυτούς, είτε αυτές είναι τιποτένιες είτε σπουδαιότερες.

Μα τότε, είπε, δεν θα τους αδικήσουμε τους ανθρώπους αυτούς και δεν θα τους κάνουμε να ζουν χειρότερα, ενώ μπορούν να ζουν καλύτερα;

B1.

α) ἀφικέσθαι πρὸς τὸ μάθημα ὅπερ ἐν τῷ πρόσθεν ἀγαθὸν ἔφαμεν εἶναι μέγιστον :

Μάθημα για τον πλατωνικό Σωκράτη θεωρείται η φιλοσοφία που οδηγεί στο Άγαθόν, στην οποία καταλήγουμε διά της παιδείας.

Παιδεία για τον Πλάτωνα μέσα στην ιδεώδη πολιτεία είναι εννοημένη όχι σύμφωνα με τις σοφιστικές αντιλήψεις, που την παρίσταναν σαν μία από το μηδέν εμφύτευση μέσα στην ανθρώπινη ψυχή καινούργιων δυνάμεων, αλλά σαν μία στροφή των οφθαλμών της ψυχής προς τη γνώση και προς τὸ εἶναι-οὐσία τῶν ὄντων. Δηλαδή, παιδεία για τον Πλάτωνα είναι η στροφή της ψυχής προς την ιδέα τοῦ Ἀγαθοῦ, η δύσκολη ανηφορική διαδικασία της μετάβασης από το σκοτάδι της άγνοιας προς τη θέαση της αλήθειας. Η παιδεία για τον Πλάτωνα είναι η καθοδήγηση του θείου στοιχείου που ενυπάρχει μέσα στον άνθρωπο, δηλαδή της σοφίας και φρόνησής του, προς την αληθινή περιοχή του ὄντος (προς τις ιδέες) και προϋποθέτει την αποκάθαρση της ψυχής από τις γήινες επιθυμίες. Οι γήινες επιθυμίες περιγράφονται από τον Πλάτωνα μέσα στο έργο ως ὄγκοι μολύβδινοι που αναγκάζουν την ψυχή να στρέψει το βλέμμα προς τα κάτω και οι οποίες ενυπάρχουν στην

γένεση του ανθρώπου, δηλαδή ανήκουν στο χώρο του γίνεσθαι και όχι του εἶναι – τῆς οὐσίας. Απ' αυτές, λοιπόν, ο άνθρωπος αφού απαλλαχτεί, πρέπει να στραφεί στη θέαση τῆς οὐσίας τῶν ὄντων (στις ιδέες) και στη θέαση τοῦ ὄντος (τοῦ Ἀγαθοῦ). Όταν, λοιπόν, κάποιος απέναντι στα ὄντα αναζητεί την αλήθεια και μπορεί σε μια πολλότητα αντικειμένων να καταλάβει και να διακρίνει το κοινό τους στοιχείο, τη κοινή βάση τους και έτσι να προχωρήσει στην ενατένιση της κοινωνίας των ειδών, τότε σημαίνει ότι παιδεύτηκε και φιλοσόφησε.

Σκοπός : σκοπός της παιδείας για τον Πλάτωνα δεν μπορεί να είναι άλλος από την πνευματική ανάταση ὅλης της κοινωνίας και την έξοδό της από το σκότος της αφροσύνης και της αμάθειας. Ο ίδιος ο φιλόσοφος δηλώνει με τον πλέον κατηγορηματικό τρόπο ὅτι η παιδεία, το ακλόνητο αυτό βάθρο στο οποίο μπορεί να οικοδομηθεί η ανθρώπινη τελείωση, δεν αποτελεί προσωπική υπόθεση κανενός και δεν μπορεί να θεωρηθεί σε καμία περίπτωση αυτοσκοπός (γι' αυτό λέει στο κείμενο να μην επιτρέπεται αυτό που τώρα επιτρέπεται, δηλ ὅσοι ανέβουν στο νοητό κόσμο να μένουν εκεί και να μην θέλουν να μεταλαμπαδεύσουν τις γνώσεις και στους υπόλοιπους, τους αμαθείς). Προορισμός της παιδείας λοιπόν είναι μέσα από τη διακυβέρνηση φιλοσόφων να αποτελέσει τον καταλύτη που θα δρομολογήσει δραστικές αναδιαρθρώσεις στη συγκεκριμένη πραγματικότητα, δηλ. να λειτουργήσει σαν ιμάντας κίνησης που θα οδηγήσει στην ηθική ανάπτυξη των ατόμων και στην πολιτική αναγέννηση του κοινωνικού συνόλου. Και δεν πρέπει να περάσει απαρατήρητη η ἔγνοια του Πλάτωνα για τους απαίδευτους και τους απόκληρους, για τους δεσμώτες-αμαθείς της αδυσώπητης κοινωνικής πραγματικότητας. Σε τελευταία ανάλυση αυτοί είναι οι αποδέκτες, οι κύριοι αποδέκτες της κοινωνικής αλλαγής που δρομολογείται μέσω της παιδείας στο ὄνομα του Ἀγαθοῦ.

Επιγραμματικά το εκπαιδευτικό-παιδευτικό πρόγραμμα των φυλάκων στην Ιδεώδη Πολιτεία, διά του οποίου φτάνουν στο Ἀγαθόν είναι :

Ὡς πρώτο μάθημα ορίζει την αριθμητική. το μάθημα αυτό είναι απαραίτητο ὄχι μόνο για τον στρατηγό, όταν θέλει να διεξαγάγει ἕναν πόλεμο, αλλά για κάθε ἄνθρωπο που θέλει να πλησιάσει προς την

αληθινή των όντων ουσία, διότι η μάθηση που σχετίζεται με τον αριθμό αναφέρεται στο Έν και έχει την ιδιότητα να τραβά την ψυχή στη θέα του όντος και στην αλήθειά του (ιδέα). Η παιδεία, λοιπόν, δεν μπορεί να αγνοήσει τη μάθηση της αριθμητικής, διότι έχει τη δύναμη να υψώνει την ψυχή στην ενόραση της ουσίας, αρκεί μόνο να μη τη σπουδάζουμε όπως οι αμαθείς που μένουν μόνο στη θεώρηση των σωματικών αριθμών. Το πρόβλημα της αριθμητικής είναι η κατανόηση της ουσίας των αριθμών έξω από κάθε πρακτική χρήση με αποκλειστικό σκοπό τη μεταστροφή της ψυχής από τη γένεση προς την αλήθεια, δηλαδή από το γίνεσθαι προς την ουσία. Όπως τονίζει ο Σωκράτης, όλοι όσοι ασχολούνται με την επιστήμη των αριθμών αποκτούν οξύνοια και προκοπή μεγαλύτερη από τους άλλους ανθρώπους.

Ως δεύτερο μάθημα ο Σωκράτης ορίζει την γεωμετρία· η γνώση και αυτής είναι απαραίτητη όχι μόνο για την διεξαγωγή πολεμικών επιχειρήσεων, αλλά και για την προώθηση της ψυχής προς την κατανόηση της ουσίας των όντων· η σπουδή της όμως δεν πρέπει να γίνεται όπως την κάνουν οι σύγχρονοι γεωμέτρεις, χρησιμοποιώντας ανεξακρίβωτες υποθέσεις και περιορίζοντας τις επιδιώξεις τους στην επίλυση πρακτικής σημασίας προβλημάτων. Το αντικείμενο της γεωμετρίας και των γεωμετρικών σπουδών πρέπει να είναι η περιοχή της αμετάβλητης ουσίας και όχι η περιοχή της γένεσης.

Τρίτο μάθημα έρχεται η στερεομετρία, δηλαδή η μάθηση που εξετάζει τα στερεά στην ακινησία τους.

Τέταρτο μάθημα έρχεται η αστρονομία, δηλαδή η μελέτη των στερεών που βρίσκονται σε κίνηση· εδώ πρέπει αντικείμενο μελέτης να είναι οι αληθινές κινήσεις των ουράνιων σωμάτων, όπως τις ανακαλύπτει ο μαθηματικός υπολογισμός, επιλύοντας έτσι αστρονομικά προβλήματα.

Ως συνδεδεμένη με την αστρονομία πέμπτο μάθημα έρχεται η μάθηση της αρμονικής. Οι μελετητές θα πρέπει να κοιτάζουν τις αρμονικές σχέσεις όχι μόνο των ακουόμενων φθόγγων, αλλά και τις σχέσεις των συμφώνων και των αρμονικών αριθμών.

Η διδασκαλία θα προσπαθήσει να κάνει στους μαθητές ορατή την αμοιβαία σχέση και αλληλεξάρτηση μεταξύ αυτών των επιστημών-μαθήσεων, οι οποίες αποτελούν προνομιακή προπαρασκευή για να προχωρήσουν στο τελευταίο και πιο σημαντικό μάθημα, δηλαδή τη μάθηση της διαλεκτικής. Ο τελικός σκοπός της παιδείας είναι η ασχολία με τη διαλεκτική, γιατί αυτή φέρνει την αληθινή απελευθέρωση του ανθρώπου και την προχώρηση του από το σπήλαιο των σκιών στην ενόραση του αγαθού. Αυτή μόνο αναιρώντας την εξ υποθέσεων θεμελίωση των επιστημών υψώνει το μάτι προς τα επάνω και προς το αγαθό, χρησιμοποιώντας όλες τις άλλες μαθήσεις-επιστήμες μόνο ως βοηθητικά μέσα για την πραγμάτωση τούτης της ανύψωσης.

Οι νέοι, λοιπόν, θα πρέπει αρχικώς να παραμείνουν στο στρατόπεδο για 2-3 έτη ως το 20^ο έτος της ηλικίας τους· όσοι διακριθούν κατά τα τρία αυτά έτη θα διαλεχτούν και θα αποτελέσουν την εκλεκτή ομάδα των επίδοξων αρχόντων που θα ασχοληθούν ύστερα για μια δεκαετία, δηλαδή από το 20^ο ως το 30^ο έτος της ηλικίας τους με την βαθύτερη μελέτη των μαθημάτων που προαναφέραμε· με την διαλεκτική όμως καλό είναι να απαγορευτεί η ενασχόληση στη νεαρή ηλικία και να οριστεί να κάνουν τη μάθηση αυτή αντικείμενο συστηματικής ασχολίας οι φύλακες από το 30^ο ως το 35^ο έτος της ηλικίας τους· και αυτό γιατί η σπουδή της διαλεκτικής είναι ενδεχόμενο να φέρει στρεβλώσεις στο χαρακτήρα των νεαρών τροφίμων, όταν την χρησιμοποιήσουν για να αποσυνθέσουν κάθε προηγούμενη πίστη και σταθερή βεβαιότητα. Όταν πια γίνουν 35 ετών πρέπει να κατέβουν πάλι στο σπήλαιο, δηλαδή θα υποχρεωθούν να λάβουν μέρος στη πολιτική ζωή αναλαμβάνοντας αξιώματα σε καιρό ειρήνης και πολέμου για να αποκτήσουν εμπειρίες. Όταν πια φτάσουν στο 50 έτος θα ασχολούνται με τις φιλοσοφικές σπουδές και με τη διακυβέρνηση σε βαρυσήμαντες και επείγουσες υπηρεσίες.

Οι κατάλληλοι για διοίκηση (βέλτισται φύσεις)

να προσεχθεί πως *βέλτιστη φύσις* μέσα στο πλαίσιο της ιδεώδους πολιτείας είναι οι άνθρωποι που έχουν υψηλότερη παιδευτική δύναμη από τους υπολοίπους. Αυτοί, των οποίων η δυνατότητα για την πρόσληψη της ορθής παιδείας είναι σε μεγαλύτερο βαθμό από ό,τι των υπολοίπων.

Για τον Πλάτωνα η γνώση υπάρχει **δυνάμει** στον άνθρωπο, που με τη κατάλληλη παιδεία μπορεί να μετατραπεί σε **ένεργεία**. Αυτοί κατά τα λόγια του πλατωνικού Σωκράτη είναι οι κατάλληλοι, ώστε, αφού πρώτα επιλεχθούν και λάβουν την ορθή παιδεία (δηλαδή θεαθούν το Άγαθόν), ύστερα να αναγκαστούν να κυβερνήσουν τη πολιτεία.

Επίσης να προσεχθεί η σχέση που υπάρχει κατά τον Πλάτωνα στο ζεύγος **φύσις-παιδεία**: δηλαδή, πως μόνο αν ο άνθρωπος έχει εκ φύσεως υψηλή παιδευτική δύναμη πρέπει να λάβει την ορθή παιδεία, ώστε να οδηγηθούμε στο πρότυπο του κυβερνήτη που είναι **ενάρετος-φιλόσοφος**. Η ορθή παιδεία σε έναν άνθρωπο με φύσει χαμηλή παιδευτική δύναμη οδηγεί στην **ψευδοφιλοσοφία**. Όπως και οι άνθρωποι με υψηλή παιδευτική δύναμη, αλλά χωρίς ορθή παιδεία, οδηγούνται συνήθως στη **κακία**.

β) ἰδεῖν τε τὸ ἀγαθόν :

Τελικά το περιβόητο ἀγαθόν στο οποίο καταλήγουμε διά της παιδείας ποιο είναι; Δύσκολο εγχείρημα για προσδιορισμό, μέχρι και για τον ίδιο τον Πλάτωνα.

Ἥλιος=Ἀγαθόν (1^η ερμηνεία)

Ο Γλαύκωνας, στο **506b**, πιέζει τον Σωκράτη να αποκαλύψει την ιδέα του Αγαθού· ο Σωκράτης δέχεται να μιλήσει με μια προσιτή στις αισθήσεις απεικόνιση-παρομοίωση. Αφού ξεχωρίζει πάλι τη πολλαπλότητα των αισθητών αντικειμένων, τα οποία παριστάνουν μία ιδέα, από την ίδια την ιδέα, τονίζει ότι πολλά παρόμοια αντικείμενα που απεικονίζουν μία ιδέα (π.χ. πολλά τραπέζια, ενώ είναι διαφορετικά, απεικονίζουν την ιδέα του τραπεζιού) γίνονται προσιτά στον άνθρωπο με την αίσθηση της όρασης, οι ιδέες όμως με την νόηση. Και συσχετίζει ο Σωκράτης τον ήλιο με το αγαθόν ως εξής:

-ἥλιος: η αίσθηση της όρασης, για να λειτουργήσει, χρειάζεται ένα **διάμεσο, το φώς**. Πηγή του φωτός είναι βέβαια ο **ἥλιος**, γι' αυτό δικαιολογημένα θα λέγαμε ότι ο ήλιος είναι η αιτία της όρασης· ούτε όμως η όραση ούτε οι οφθαλμοί μπορούν να ταυτιστούν με τον ήλιο, παρόλο που οι οφθαλμοί απ' όλα τα αισθητήρια όργανα είναι οι **ηλιοειδέστατοι** (δηλαδή έχουν κατασκευαστεί κατ' αναλογία του ήλιου,

πράγμα που αναφέρεται και από τον Αριστοφάνη στις Θεσμοφοριάζουσες 14 “έμηχανήσατο ὀφθαλμὸν ἀντίμιμον ἡλίου τροχῶ”). Είναι αδύνατον να δούμε χωρίς φως· ο ήλιος είναι η αιτία της ὄρασης και γίνεται αντιληπτός από αυτήν. Ωστόσο η γένεση των ορατών όντων (ὀρώμενα) ἔρχεται από τον ήλιο, χωρίς ο ήλιος να είναι γένεση, χωρίς δηλαδή τα ορώμενα να ταυτίζονται με τον ήλιο, διότι ο ήλιος είναι κάτι υπεράνω και ἔξω αυτών. Το φῶς είναι ένας ορίζοντας μέσα απ’ τον οποίο περνώντας το ον αναγγέλλεται στον ἄνθρωπο ως ορατό ον. Άρα το φως είναι το σημείο επίτευξης του ορώντος και του ορωμένου.

-ἀγαθόν: η εικόνα αυτή με τον ήλιο, συνεχίζει ο Σωκράτης, μπορεί να μας δια φωτίσει κατ’ αναλογία σχετικά με την ιδέα του αγαθού· ὅτι είναι για τον ορατό κόσμο ο ήλιος, είναι για το νοητό κόσμο το αγαθόν. Το φῶς αντιστοιχεί προς την αλήθεια (τῶν ιδεῶν). Ὅπως είναι αδύνατο να δούμε χωρίς φως, ἔτσι είναι αδύνατο να νοήσουμε – γνωρίσουμε κάτι χωρίς την αλήθεια (τῶν ιδεῶν). Το ἀγαθόν (και η ιδέα του) είναι η πηγή της αλήθειας και της γνώσης· το ἀγαθόν ὄντας η αιτία της αλήθειας και της γνώσης, βοηθά την ίδια τη γνώση-νόηση να αντιληφθεί αυτό (τὸ ἀγαθόν), ὅπως και ο ήλιος ὄντας η αιτία της ὄρασης βοηθά αυτή (την ὄραση) να τον αντιληφθεί. Παρόλο, ὅμως, που τα νοητά ὄντα (ιδέες) παίρνουν το “εἶναι” και την υπόσταση τους από το αγαθόν, αυτό το ίδιο στέκει πιο ψηλά από αυτά, ὅπως χαρακτηριστικά επισημαίνει ο Σωκράτης “το ἀγαθόν δεν είναι η ουσία των ὄντων (δεν ταυτίζεται με τις ιδέες των ὄντων), ἀλλὰ στέκεται μακριά και υπερέχει της ουσίας των και σε θέση και σε δύναμη”. Ὅποτε η αλήθεια των ιδεῶν είναι ο ορίζοντας που κάνει δυνατή την κατανόηση του “τι ἔστιν κάθε ον”, δηλαδή της ουσίας των ὄντων, ὅπως και το φως είναι ο ορίζοντας απ’ τον οποίο περνώντας το ον αναγγέλλεται στον ἄνθρωπο ως αισθητό. Άρα η αλήθεια των ιδεῶν είναι το σημείο επίτευξης του νοούντος και του νοούμενου.

Η παρομοίωση αυτή θα μπορούσε να καταδειχτεί με τα ακόλουθα διαγράμματα:

Το μέγιστον μάθημα- τὸ Ἀγαθὸν (2^η ερμηνεία)

Ο Πλάτωνας απόφευγε συστηματικά ν' αναφερθεί στη ιδέα του Αγαθού και να την αναλύσει καθ' αυτήν αντιλαμβανόμενος τις δυσκολίες του εγχειρήματός του και τους κινδύνους παρανόησης που αυτό συνεπάγεται. Για τον Πλάτωνα Αγαθόν είναι:

1. ο γενεσιουργός παράγοντας όλων των όντων (αισθητών και νοητών)
2. είναι ο σκοπός στον οποίο κατατείνουν τα πάντα
3. ο χορηγός της δικαιοσύνης, επομένως κάθε ηθικής αξίας· επίσης του νου και της αλήθειας
4. αυτό που κρατάει σε συνοχή, ευρυθμία, αρμονία το σύμπαν, παραμένοντας όμως παράλληλα κάτι πέρα και πάνω από το σύμπαν, αλλά και από την ίδια την ουσία των πραγμάτων / όντων.
5. ο ένας και μοναδικός Θεός, που όμως είναι απαλλαγμένος από κάθε προσωπικό χαρακτήρα και από κάθε στοιχείο ανθρωπομορφισμού.

γ) ἀναβῆναι ἐκείνην τὴν ἀνάβασιν :

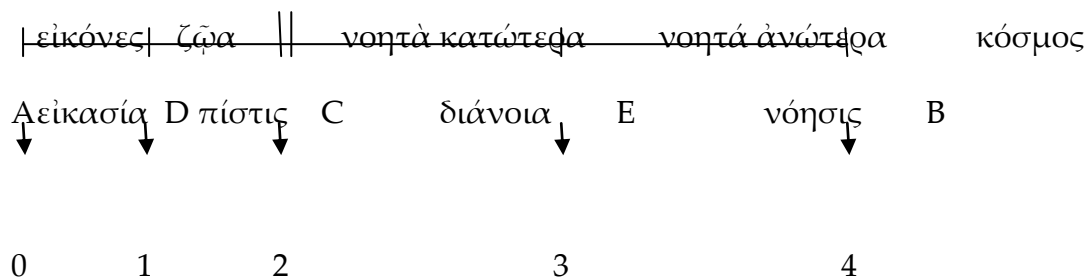
Δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι ο πλατωνικός Σωκράτης χαρακτηρίζει την μετάβαση από τον αισθητό-ψεύτικο κόσμο προς τον νοητό-αληθινό ως μία ανηφορική διαδικασία (ἀναβῆναι ἐκείνην τὴν ἀνάβασιν).

Η εικόνα του σπηλαίου συμπυκνώνει το νόημα του αγώνα του ανθρώπου να λυτρωθεί από τα δεσμά της φαινομενικότητας που τον κρατούν εγκλωβισμένο στην άγνοια και στην πλάνη, και να ορθωθεί στο φως της αλήθειας. Η λύτρωσή του είναι δύσκολη. Είναι μια συνεχής και επίμοχθη πορεία γεμάτη δυσυπέροβλητα εμπόδια και αναγκασμούς.

Σ'αυτήν ωστόσο, ο φωτισμένος άνθρωπος γίνεται παιδευτής και συμπαραστάτης του άλλου στον αγώνα της απελευθέρωσής του. Ο φωτισμένος, αυτός που κατορθώνει να φτάσει στο φως της αλήθειας, αισθάνεται το χρέος να κατέβει και πάλι στο χώρο του δεσμωτηρίου, για να γίνει με κίνδυνο της ζωής του ο ελευθερωτής των άλλων. Η πολιτεία είναι αυτός ο δεσμός, το χρέος της κατάβασης, ώστε οι δεσμώτες συμπολίτες να μπορέσουν να γίνουν και αυτοί πολίτες της άνω πολιτείας που τη φωτίζει το φως της αλήθειας.

- Ο Σωκράτης στο 511e παρουσιάζει μια τετραμερής διαίρεση όλων των ορατών (αισθητών) και νοητών αντικειμένων και τους αναβαθμούς που μπορεί ο άνθρωπος να ανέβει διά της παιδείας.

ΟΡΑΤΑ ή ΔΟΞΑΣΤΑ // ΝΟΗΤΑ

Τα τμήματα AC (όρατά) και CB (νοητά) είναι άνισα· το μήκος δείχνει τα βαθμό αλήθειας και καθαρότητας, και γι' αυτό δίνεται μεγαλύτερο μήκος στο τμήμα της ευθείας που παριστάνει τα νοητά. Ως προς τα επιμέρους ο λόγος του DC/AC είναι ίσος με τον λόγο του CB/AB (δηλαδή η πίστις προς τα ορατά είναι ίση γεωμετρικά με τα νοητά προς τον όλο κόσμο) · ο λόγος του AD/DC είναι ίσος με τον λόγο του AC/CB (δηλαδή η εικασία προς την πίστη από τον ορατό κόσμο είναι ίση με τα ορατά προς τα νοητά από τον όλο κόσμο) · και τέλος ο λόγος του CE/EB είναι ίσος με τον λόγο του AC/CB (δηλαδή η διάνοια προς τη νόηση είναι ίση γεωμετρικά με τα ορατά προς τα νοητά).

$$DC/AC=CB/AB \longrightarrow 1/2 = 2/4 \text{ (0.5)}$$

$$AD/DC=AC/CB \longrightarrow 1/1 = 2/2 \text{ (1)}$$

$$CE/EB=AC/CB \longrightarrow 1/1 = 2/2 \quad (1)$$

ΟΡΑΤΑ : ή εἰκασία και ή πίστις αποτελούν τη δόξα(=γνώμη) και αναφέρονται στη γένεση (γίγνεσθαι), άρα και στη φθορά.

εἰκασία: το πρώτο αυτό τμήμα παριστάνει τις εικόνες και τα κάθε λογής ομοιώματα του αισθητού κόσμου. Άρα, οι δεμένοι στη σπηλιά βλέπουν μπροστά τους στο τοίχο να προβάλλονται μόνο οι σκιές των αντικειμένων που κινούνται πίσω τους, δηλαδή τα ομοιώματα των αισθητών. **Πίστις:** το δεύτερο αυτό τμήμα των ορατών περιέχει τα συγκεκριμένα αντικείμενα του ορατού κόσμου· περιέχει τα πρότυπα των εικόνων και των ομοιωμάτων που εμφανίζονται στο επίπεδο της εικασίας. Αν, λοιπόν, ελευθερωθούν απ' τα δεσμά τους οι δεσμώτες, θα μπορέσουν να δουν τα ίδια τα πράγματα στη λάμψη της τεχνικής φωτιάς, και επίσης και την ίδια την φωτιά, τα οποία ωστόσο δεν παύουν να είναι οι απεικονίσεις των ιδεών. Εμπιστεύονται όμως οι άνθρωποι τις αισθήσεις τους, την άμεση αισθητική αντίληψη.

ΝΟΗΤΑ : ή διάνοια και ή σοφία αποτελούν τη νόηση και αναφέρονται στην οὐσία τῶν ὄντων, άρα στην αλήθεια.

διάνοια: Αν βγουν απ' τη σπηλιά οι δεσμώτες, τότε βρίσκονται μέσα στη φωτεινή μέρα και βλέπουν τα πράγματα στο φως του ηλίου. Το τρίτο αυτό τμήμα περιέχει τα διανοητικά αντικείμενα που χρησιμοποιούν στις θεωρητικές τους αποδείξεις οι μαθηματικοί και οι γεωμέτρεις, είναι εν ολίγοις το πεδίο έρευνας των μαθηματικών επιστημών. Οι επιστήμες αυτές, παρόλο που σχετίζονται με τις ιδέες, όπως θα δούμε, βρίσκονται σε μειονεκτικότερη θέση σε σχέση με τη διαλεκτική, κυρίως για δύο λόγους: α) χρησιμοποιούν θεμελιώδεις αντιλήψεις-υποθέσεις, δηλαδή αρχές αναπόδεικτες ως βάση και θεμελίωση· δηλαδή πρόκειται για αρχές που στηρίζουν τη θεμελίωσή τους σε άλλες αρχές. Ο ίδιος ο Πλάτωνας υποστηρίζει ότι τα μαθηματικά είναι νοητά, αλλά, επειδή η αρχή τους δεν είναι κάτι το ανυπόθετο και εξαρτάται από κάποια άλλη αρχή, είναι κατώτερης τάξης νοητά θεμελιωμένα σε κάποια άλλη αρχή. Με λίγα λόγια χρησιμοποιούν ανεξέταστες υποθέσεις. β) Επίσης, χρησιμοποιούν είδωλα παρμένα από τον ορατό

κόσμο για να αισθητοποιήσουν τα αντικείμενα τους. Κατά τον Πλάτωνα τα μαθηματικά αντικείμενα και σχήματα είναι νοητά όντα· ωστόσο οι μαθηματικοί και οι γεωμέτρους χρησιμοποιούν ομοιώματα και ατελή αντίγραφα των καθαρών μαθηματικών αντικειμένων και σχημάτων μέσω μαθηματικών απεικονίσεων, σχεδίων και προπλασμάτων· έτσι τα ομοιώματα αυτά, εξ αιτίας της σχέσης τους με τα νοητά σχήματα και μαθηματικά αντικείμενα, αποκτούν υπόληψη και τιμή, ωστόσο δεν παύουν να είναι απλά και μόνο απεικονίσματα, και γι' αυτό δεν αρκούν οι επιστήμες αυτές για τη θέαση του Αγαθού και των καθαρών ειδών (511b – c).

Σοφία/νόησις: Ύστερα απ' το τρίτο αναβαθμό ακολουθεί με κόπο ο τέταρτος, με την θέαση του ίδιου του φωτός του Αγαθού. Το τελευταίο αυτό τμήμα σχετίζεται με τα αντικείμενα που αποτελούν το θέμα της διαλεκτικής. Ενώ οι μαθηματικές επιστήμες είναι δεσμευμένες σε ανεξέταστες υποθέσεις και σε αισθησιακές απεικονίσεις, η διαλεκτική είναι αδέσμευτη από τέτοιες μεθόδους· αντιθέτως, ως αδέσμευτη που είναι απ' ό,τι σχετικό με τις αισθήσεις, προχωρεί προς την αρχή την ανυπόθετη (το αγαθόν) χρησιμοποιώντας μόνο τα καθαρά είδη-ιδέες έξω από υποθέσεις. Έτσι η διαλεκτική, επειδή ακριβώς στηρίζεται στις ίδιες τις ιδέες και στην αρχή την ανυπόθετη, διαμορφώνει την ικανότητα σε όποιον την εφαρμόζει να αντιλαμβάνεται την πραγματική ουσία των όντων, να ξεχωρίζει από όλες τις ιδέες την ίδια την ιδέα του Αγαθού και να μπορεί να υποστηρίξει τα συμπεράσματά του αντικρούοντας σαν απόητος μαχητής κάθε έλεγχο και κάθε αντιλογία. (ανυπόθετη αρχή είναι η αρχή – το αξίωμα που δεν στηρίζει την θεμελίωση της σε άλλη αρχή, αλλά είναι η ίδια η πρώτη αρχή).

Εν τέλει η αλληγορία και αυτή η ανάβαση γίνεται ένας πανανθρώπινος συμβολισμός :

Η υποβλητική αυτή εικόνα του σπηλαίου, απεικονίζει και συμβολίζει πλέον δραματικά την ανθρώπινη μοίρα σε σχέση με τη συνολική οντολογική της κατάσταση, αλλά και με τη δυνατότητα της να προσεγγίσει την αλήθεια. Δεν πρέπει να περάσει απαρατήρητο το ότι η ανθρώπινη ύπαρξη συνυφαίνεται με την δυναμική επενέργεια της παιδείας (ἀπείκασον τοιούτω πάθει τήν ἡμετέραν φύσιν παιδείας τε

περί και άπαιδευσίας), η οποία (παιδεία) αποτελεί την θεμελιώδη προϋπόθεση για την αναγωγή του ανθρώπου ως την ιδέα του Αγαθού· άρα η παιδεία συμβάλλει αποφασιστικά στην ηθική ανάπλαση του ατόμου, διανοίγει σε αυτό τη δυνατότητα για τη προσέγγιση της αλήθειας και διαμορφώνει τους φιλοσόφους-κυβερνήτες. Οι τελευταίοι θα θέσουν τέρμα στα κοινωνικά δεινά και θα οδηγήσουν τη πόλη στην αναγέννηση της, συνταιριάζοντας τη πολιτική δύναμη με τη φιλοσοφία.

Η αλληγορία αυτή, με την υποβλητικότητα των εικόνων της, την αμεσότητα των συμβολισμών της και τη μεγάλη πνοή που τη διαπερνά, ξεφεύγει κατά πολύ από τις συγκεκριμένες επιδιώξεις του Αθηναίου φιλοσόφου, και μετατρέπεται σε πηγή έμπνευσης με πανανθρώπινη και διαχρονική εμβέλεια. Συμβολίζει α) σε πρώτο στάδιο την ποικιλόμορφη έκπτωση του ανθρώπου κάθε εποχής και κάτω από οποιεσδήποτε ιστορικές και κοινωνικές συγκυρίες. β) ύστερα εικονογραφείται η σταδιακή συνειδητοποίηση του ανθρώπου της δεινής κατάστασης, στην οποία βρίσκεται, καθώς και των παραγόντων που τον οδήγησαν σε αυτή την κατάσταση και τον παγίδευσαν. γ) τέλος καταδεικνύει εναργώς η αλληγορία την αγωνία, προσδοκία και ατέρμονη προσπάθεια του ανθρώπου να σπάσει τα δεσμά της φαινομενικότητας, να βρει την αξιοπρέπεια που ταιριάζει στην ανθρώπινη υπόσταση, να φτάσει στο φως της γνώσης, και τελικά να ψηλαφήσει την ελευθερία και την υπαρξιακή γνησιότητα, δηλαδή στην όντως ζωή.

B2.

Ερώτημα-αντίρρηση Γλάκωνα

Ο Γλάκωνας διατυπώνει μια εύλογη απορία σχετικά με όσα έχουν λεχθεί: αν ο κάθε φιλόσοφος εγκαταλείψει με τη βία τη γαλήνη του θεωρητικού βίου και γενικά την ευδαιμονία του επάνω κόσμου, για να κατέβει στην σπηλιά και να αναλάβει πρακτικά-πολιτικά καθήκοντα, δεν θα του στερήσουμε την ευτυχία και δεν θα τον αναγκάσουμε να μη ζει καλά, να υποβαθμίσει τη ζωή του; Πώς θα μπορούσαμε να τον αποσπάσουμε από την μακαριότητά του, για να τον στείλουμε ξανά στο

έρεβος του σπηλαίου και στους δεσμώτες που έχουν “ριζώσει” εκεί μέσα; Με ποιο ηθικό δικαίωμα μπορεί κανείς να απομακρύνει κάποιον από ένα καλύτερο τρόπο ζωής, για να του επιβάλει έναν χειρότερο? Είναι φανερό ότι ο Γλαύκωνας βλέπει τους ανθρώπους **ως άτομα** και το **δίκαιο – άδικο απόλυτα**, ανεξάρτητα από οποιαδήποτε σκοπιμότητα.

Η απάντηση του Σωκράτη και αναίρεση της θέσης του Γλαύκωνα-- κριτική της θέσης του Σωκράτη

Ο Σωκράτης τα αντιπαρέρχεται αυτά χωρίς δυσκολία. Παντού και πάντοτε όλοι όσοι επιδιώκουν ένα αξίωμα υποστηρίζουν ότι το μοναδικό τους κίνητρο είναι να προσφέρουν ανιδιοτελώς τις υπηρεσίες τους στο κοινωνικό σύνολο, ή έστω στην τάξη την οποία εκπροσωπούν. Και αν υποθεθεί ότι σήμερα δεν είναι όλοι ειλικρινείς, στις δημοκρατίες υπάρχουν οι ασφαλιστικές δικλείδες (θεσμοί, διαφάνεια, έλεγχος, τύπος, κοινή γνώμη, κλπ.) που αποτελούν εγγυήσεις ότι οι κυβερνώντες δεν θα ενδώσουν στο δέλεαρ της φιλαρχίας, της ιδιοτέλειας, της μέθης της εξουσίας. Ο Πλάτωνας όμως για να προφυλάξει την ιδεώδη πολιτεία του από τις μάστιγες της διαφθοράς, του νεποτισμού (=οικογενειοκρατίας), της φιλαρχίας, της ιδιοτέλειας, θεσπίζει αυστηρότατους κανόνες για την διαβίωση των αρχόντων. Έτσι η εξουσία αποβαίνει έργο κοπιώδες και δυσάρεστο που όλοι προσπαθούν, συναισθανόμενοι το βάρος των ευθυνών που συνεπάγεται, να το αποφύγουν. Όμως, οι φύλακες πρέπει να αναλαμβάνουν την εξουσία (επιστρέφοντας στο σπήλαιο) για τους εξής λόγους : **α)** είναι υποχρέωσή τους να υπηρετήσουν τη πατρίδα που τους ανέθρεψε και τους εκπαιδευσε, **β)** στόχος της πολιτείας ήταν η ευδαιμονία του συνόλου, όπως είχαν αποδεχτεί οι συνομιλητές του διαλόγου, **γ)** υπάρχει ο φόβος μήπως κυβερνηθούν από τους φαύλους, **δ)** γνωρίζουν τις Ιδέες και έχουν τη φιλοδοξία να φέρουν τη κοινωνία όσο γίνεται πιο κοντά στην Ιδέα του Αγαθού, **ε)** ήταν κοινή πεποίθηση όλων των μεγάλων στοχαστών (Σωκράτης, Πλάτωνας, Αριστοτέλης, Πρωταγόρας) της αρχαιότητας πως το άτομο και η ομάδα εντάσσονται στο σύνολο και έχουν την υποχρέωση να συμβάλλουν στην ευρυθμία του κράτους, **στ)** Ο αληθινός ηγέτης, τονίζει ο Πλάτωνας, τείνει από τη φύση του στην εξυπηρέτηση όχι του δικού του συμφέροντος, αλλά του συμφέροντος των αρχομένων. Έτσι λοιπόν ο Σωκράτης αποδεικνύει ότι θα είναι δίκαιη αξίωση ο ηθικός εξαναγκασμός των φιλοσόφων, αφού θα

συντείνει στην ευδαιμονία όλων γενικά των κοινωνικών ομάδων και των πολιτών, δηλαδή στην ευδαιμονία του συνόλου.

Οι τρόποι με τους οποίους το πετυχαίνει αυτό η πόλη μέσω του νόμου: α) η συγκρότηση των πολιτών σε αρμονικό σύνολο, β) η συνεισφορά όλων στο κοινό καλό, γ) η χρησιμοποίηση των πολιτών για τη συνοχή της πόλης. **Ο πλατωνικός Σωκράτης κοιτάζει τους ανθρώπους ως πολίτες και το δίκαιο κάτω από το πρίσμα της σκοπιμότητας της ωφέλειας του κοινωνικού συνόλου. Βλέπει τους ανθρώπους ως πολίτες.**

το επιχείρημα του Σωκράτη:

1^η προκείμενη: ό,τι εξυπηρετεί το κοινό συμφέρον είναι δίκαιο

2^η προκείμενη: ο εξαναγκασμός των φιλοσόφων εξυπηρετεί το κοινό συμφέρον

Συμπέρασμα: άρα, ο εξαναγκασμός των φιλοσόφων είναι δίκαιος

Κριτική επιχείρηματος:

Παρά ταύτα, όσον αφορά το επιχείρημα του Σωκράτη, κρίνεται όχι τόσο πειστικό, όπως είχε παρατηρήσει και ο Αριστοτέλης. Επίσης ο εξαναγκασμός, παρόλο που δικαιολογείται, κρίνεται από διάφορους ως αυταρχικός. **Να σημειωθεί, όμως, πως ο Πλάτωνας, θεωρούσε αναγκαίο το να κυβερνήσουν οι φιλόσοφοι, ωστόσο δεν θα αποκόπτονταν τελείως από τις θεωρητικές τους ενασχολήσεις (εισαγωγή, σελ. 97-98, η αγωγή των φυλάκων)· αυτό δείχνει πως ίσως το επιχείρημα του Σωκράτη να είναι ορθό και όχι ελλιπές.**

Δηλαδή, ο νόμος προβλέπει οι φιλόσοφοι-κυβερνήτες να διοικούν το κράτος, ώστε να διοχετεύσουν τη σοφία τους στους νόμους και στο κοινωνικό σύνολο, χωρίς να τους απαγορεύει παράλληλα να ασχολούνται με τις πνευματικές και φιλοσοφικές τους δραστηριότητες. Σαν μέλη του συνόλου και όχι ως αποκομμένα άτομα θα συμβάλουν στον κοινό σκοπό της πολιτείας. Επομένως δεν είναι και απολύτως αυθαίρετος ο συλλογισμός του Σωκράτη.

Σκοπός του νόμου: το κοινό καλό, η ευτυχία του συνόλου και όχι η ευπραγία μεμονωμένων ατόμων ή κοινωνικών ομάδων.

Στόχοι και τρόποι του νόμου, λοιπόν, είναι:

1.Υπηρέτηση του συλλογικού συμφέροντος (*ὅπως ἔν τι γένος ... ὅλη τῇ πόλει*) : Εδώ προσδιορίζεται ότι ο χαρακτήρας της πόλης θα είναι κοινωνικός, αφού μέλημα του νόμου δε θα είναι το συμφέρον μιας τάξης, αλλά το κοινό συμφέρον της ολότητας.

2.Η αρμονική συμβίωση (*συναρμόττων*) :όλοι οι πολίτες να ζουν αρμονικά με σκοπό την επίτευξη της κοινωνικής ειρήνης

3.Αλληλεγγύη ανάμεσα στους πολίτες (*Μεταδιδόναι ἀλλήλοις τῆς ὠφελίας*) : καλλιέργεια πνεύματος συνεργασίας, προσφοράς και αμοιβαίας εξυπηρέτησης. Ο νόμος χρησιμοποιώντας ακόμα και μέσα εξαναγκασμού, θα επιβάλλει σε όλους τους ανθρώπους να συνεισφέρουν στο γενικό καλό. Θα αναπτύξει σε όλους τους πολίτες την κοινωνική συνείδηση, έτσι ώστε ο καθένας να προσφέρει αυτά που μπορεί..

4.Διαμόρφωση κοινωνικού ήθους (*Ἐμποιῶν τοιούτους ἄνδρας ἐν τῇ πόλει ...ἐπί τό σύνδεσμον τῆς πόλεως*): κάθε άτομο με τη συμπεριφορά του πρέπει να είναι παράγων ενότητας της κοινωνίας. Συγκεκριμένα η φράση “*ἐπί τον ξύνδεσμον της πόλεως*” πρέπει να εξηγηθεί «για να δένει σε μία ενότητα την πόλη»· παρόμοια γράφει ο Πλάτωνας και στους **Νόμους 921c** “*νόμος βοηθῶν ἔστω τῷ τῆς πόλεως συνδέσμῳ μετὰ θεῶν*”.

Εν ολίγοις, στόχοι του νόμου είναι: α. συλλογική ευδαιμονία, β. αρμονική συμβίωση, γ. ενότητα πόλεως, δ. διαμόρφωση κοινωνικής συνείδησης στους πολίτες ώστε να συνεισφέρουν στο κοινό καλό και να προωθούν την ενότητα της πόλης

μέσα του νόμου και κριτική αυτών

πειθοῖ τε καί ἀνάγκη: α. καμία πολιτική εξουσία δεν μπορεί να επιβιώσει χωρίς την κρατική επιβολή. Κάθε καταναγκασμός είναι ασφαλώς ανεπιθύμητος και εμπεριέχει ένα στοιχείο βίας αλλά στην πολιτεία είναι αναπόφευκτος. Θα ήταν αυταπάτη να πιστέψουμε ότι θα μπορούσε να υπάρξει οποιαδήποτε μορφή πολιτικής εξουσίας, χωρίς να στηρίζεται στην κρατική επιβολή. Ο Πλάτων το ήξερε αυτό. Ο οραματισμός του έπρεπε να πατάει σε ρεαλιστικά θεμέλια β. Ο μέγας αυτός φιλόσοφος επιμένει πως η παιδεία και η πειθῶ θα προταχθούν

για την συναρμογή των πολιτών στο κοινωνικό όφελος, προφανώς με την επιχειρηματολογία ότι η ηθική τους ανάπλαση και η πολιτική τους αναγέννηση θα αποβούν τελικά προς όφελός τους. Αν, όμως, δεν ευοδώσουν οι προσπάθειες, τότε ο εξαναγκασμός κρίνεται αναγκαίος, ώστε να δραστηριοποιηθούν στο να ωφελήσουν όσο και όπως μπορούν ο ένας τον άλλο και όλοι μαζί το σύνολο (ποιῶν μεταδιδόναι ἀλλήλοις τῆς ὠφελείας ἦν ἄν ἕκαστοι τό κοινόν δυνατοί ὦσιν ὠφελεῖν). γ. Παντού και πάντοτε όλοι όσοι επιδιώκουν ένα αξίωμα υποστηρίζουν ότι το μοναδικό τους κίνητρο είναι να προσφέρουν ανιδιοτελώς τις υπηρεσίες τους στο κοινωνικό σύνολο, ή έστω στην τάξη την οποία εκπροσωπούν. Και αν υποθεθεί ότι σήμερα δεν είναι όλοι ειλικρινείς, στις δημοκρατίες υπάρχουν οι ασφαλιστικές δικλείδες (θεσμοί, διαφάνεια, έλεγχος, τύπος, κοινή γνώμη, κλπ.) που αποτελούν εγγυήσεις ότι οι κυβερνώντες δεν θα ενδώσουν στο δέλεαρ της φιλαρχίας, της ιδιοτέλειας, της μέθης της εξουσίας. Ο Πλάτωνας όμως για να προφυλάξει την ιδεώδη πολιτεία του από τις μάστιγες της διαφθοράς, του νεποτισμού (=οικογενειοκρατίας), της φιλαρχίας, της ιδιοτέλειας, θεσπίζει αυστηρότατους κανόνες για την διαβίωση των αρχόντων. δ. Μετά από τόσες απογοητεύσεις που γεύτηκε ο Πλάτωνας στο πολιτικό βίο, δηλαδή τα τόσο **διεφθαρμένα πολιτεύματα**, ανίκανα να προσδώσουν ποιότητα και ήθος στους ανθρώπους, θεώρησε πως κάθε αλλαγή στα πολιτεύματα είναι απλώς ανίκανη και ανεπαρκής για την **ανήκεστη νόσο** των πολιτειών. Έτσι συνέλαβε την **ιδεώδη πολιτεία** του που στηρίζεται στην **αλήθεια, στην ευταξία και στην αρετή**. Αν τώρα μία γενικευμένη **ανηθικότητα και έκλυση ηθών** απειλήσει να την προσβάλει, τότε ο εξαναγκασμός είναι το μόνο μέσο λύσης.

B3.

A1 > Κέφαλος
A2 > τον χορό
A3 > εκδιώχθηκε κακήν κακώς από το νησί
A4 > επωμίζονται στρατιωτικά και διοικητικά καθήκοντα
A5 > την Τυραννίδα

B4α.

ἀφικέσθαι > ανικανοποίητος (από την ρίζα ικ- του ίκνοῦμαι προέρχονται οι λέξεις : ικανός, ικέτης, άφιξη, προίκα)
--

εἶπον > ρήμα (κατ' εμέ οι δύο λέξεις ετυμολογικά δεν σχετίζονται. Αλλά, επειδή ανήκουν στην ίδια οικογένεια, θεωρούνται όμοιες)

ἰδεῖν > ιδέα

μεταδιδόναι > παράδοση

η λέξη **αφαιρετικός** περισσεύει

B4β.

-στο κείμενο : **ἀγαθόν** = η υπέρτατη νοητή ιδέα, **πόνων** = οι κόποι των ανθρώπων στο σπήλαιο, **φαιλότεροι** = τιποτένιες/κατώτερες τιμές.

-

1.Η επιδίωξη υλικών **αγαθών** στην καθημερινότητα μάς έχει υποβιβάσει στην βαθύτερες αναζητήσεις μας.

2.Από την επίπονη εργασία με έχει πιάσει **πόνος** στην μέση.

3.Το επίκεντρο του κόσμου έχει γίνει η οικονομία, ώστε να έχουμε χάσει την μεταξύ μας επικοινωνία και διαρκώς να βιώνουμε έναν **φάυλο** κύκλο.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ1.

Η ρητορική τέχνη είναι ανάλογη με την διαλεκτική· γιατί και οι δύο τέχνες σχετίζονται με τέτοιου είδους ζητήματα, τα οποία είναι κατά μία έννοια προσιτά σε όλους για γνώση και χωρίς την ανάγκη καμίας ορισμένης επιστήμης. Γι' αυτό και όλοι μπορούν με οιονδήποτε τρόπο να αξιοποιούν και τις δύο (να μετέχουν και στις δύο)· γιατί όλοι ως ένα σημείο επιχειρούν να εξετάζουν και να μιλούν στα δικαστήρια, δηλαδή και να απολογούνται και να αποδίδουν κατηγορίες. Κάποιοι, βέβαια, από τους πολίτες το κάνουν αυτό τυχαία, κάποιοι άλλοι από συνήθεια η οποία προήλθε από επίπονη άσκηση. Επειδή, όμως, τυχαίνει να συμβαίνουν και τα δύο, είναι ολοφάνερο ότι αυτές οι δύο τέχνες θα μπορέσουν να υπάρξουν πρακτικά και με μέθοδο· είναι δυνατόν να εξετάσουμε την αιτία για την οποία κάποιοι τα καταφέρνουν αυτά από συνήθεια και κάποιοι άλλοι από τύχη· και όλοι θα συμφωνούσαν ότι κάτι τέτοιο είναι το αποτέλεσμα μίας και μόνο τέχνης.

Γ2α.

ἀφωρίσθη
ὑπόσχες
πλείσταις
δρῶντων

Γ2β.

τὰ δὲ τοιαῦτα ἤδη πᾶς ἂν ὁμολογήσειε τεχνῶν ἔργα εἶναι

Γ3α.

διαλεκτικῆ : δοτική αντικειμενική στο ἀντίστροφος
εξετάζειν : τελικό απαρέμφατο, αντικείμενο του ἐγχειροῦσιν
θεωρεῖν : τελικό απαρέμφατο, υποκείμενο του ἐνδέχεται
ἔργον : κατηγορούμενο στο τὸ τοιοῦτον από το απαρέμφατο εἶναι

Γ3β.

τῶν πολλῶν : γενική διαιρετική στα οἱ μὲν..οἱ δὲ
εἰκῆ : επίρρημα τρόπου στο δρῶσιν
ταῦτα : σύστοιχο αντικείμενο στο δρῶσιν
διὰ συνήθειαν : εμπρόθετος αιτίας στο δρῶσιν